

ACC. N:R M. 9576: 1-6.

Landskap: Skåne

Upptecknat av: Ellida Ohlsson

Härad: Vemmenhög

Adress: nr. 5, Svendrop, Skurup

Socken: Svendrop m. fl.

Berättat av: en avlidna anhöriga

Uppteckningsår: 1945

Född år 1847-55 i Skurup ö. Gäddelöv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Lilla jul och lille jul aften.

s. 1-6.

L. u. F. 47.

Svar å frågelista nr 44.

Lilla Jul och Lille Julaften.

1. Lilla Jul var jag inte lärt något om. Lille Julaften var dagen före julaften.
- 2-3 vet jag intet om då Lilla Jul inte nämnts vad jag vet och Julgävor som vi tänker oss den nog ej äga tradition bland allmoget här utan fortplantat sig från högre stånd.
4. Ej heller Lucia omnämndes av de gamla som något särskilt, det var endast en dag i almanackan som man något kunde ta fasta på när det gällde ryssorna i samband med julen. Firandet har säkerst inte hemortsrätt här utan det var vanligt i större stad i inflytt från annan ort i andra befolkningskikt, bland många men i landsbygden saknas man nog än i dag det viktiga intresset för Luciafirandet, det är något från munde som via skolorna i främringar m.m. förs in i folkmedvetandet just i våra dagar.
5. Det förefaller som om det knövsattdligen varit gammal

pressen i genom införandet i annan omgivning s. s.
spelhusen man fått någon föreställning om den vittlad.
da flickan med ljus i häret. Man måste söka stä-
derna i de löpse ständer för att finna någon djupare
förståelse för Lucia-budens kärn.

- 6-8-8. Något särskilt färdigt av Lucia-dagen kan jag ej
säga för annat sett heller, det var Lucia rätt i stätt.
9. Det var just vid Lucia man såg till att på slaktat
julgrisen. Julsystemen var många i allt utifrån så
långt det var möjligt är ofta är ofta ett bestämt schema
ö det passade precis med slakten mellan den 12-15 dec
men att slakta på just en bestämd dag kunde inte
strikt följas då samma slaktare hade att slakta
till flera luskålar s. s. var det ännu en mycket vik-
tig faktor man hade att räkna med, man ville slakta
grisen i "mj" (vår månen var i mj). Slaktade man när
"nåna gick på" (månen var i nedan) kom slaktet att kosta
på vid bokning ö stekning, "nåna färde på det." Där för

8

kom tidpunkterna att variera något.
Slaktaren, som för mig var ganska god tid i inte kamm
med mer än 2-3 vin ju. dag, skulle helst fraktas
med både vatt i tröt, åtminstone en riklig måltid
på varje ställe i när gisen var ströken (utan bedring)
skulle karlarna in för att ha "stoke-suppen". Då kunde
det ibland att slaktaren inte stött mig bättre än att gisen
även köcknade till i regelade omkring på gården, medan
jagans stöd i inder i hans blod, så kunde t. ex. i min mors
ärgn omkr. 1890 i Lindby där var tjänade jag, det var ju
inga ykes-slaktare som stötte uppsten utan någon fjät
lörd husman den t. o. m. husbonde fjät. "Stoke-suppen"
var obligatorisk. Så brukade man på många ställen
(dock inte alla) bjuda slaktaren till "jälse-gille" på
kvällen samma dag då pulsen (= blodkorven) skulle
vara färdig. Någon vis blodkorv var inte förbehållen
slaktaren men den i bästa fjätstet stoppade föra
blodkorven - ämma-pulsen - var förbehållen husfadern

och kallades för "urs pulsa" (denna var visst i Danmark förbehållen slaktaren). Denna ändkors för inte förväxlas med broen från Hjochtaarnens andra ända - Blindtorn som här kallades för ännu - bodled: den fjockaste broen som gjordes i stället liksom mager som även fylldes med blod.

Var hus medem är det reserverade slaget för slaktaren smalepölsa med kom men det var ingen bestämd regel utan godtyckligt. Gramarna i "förelägg" kunde ha 10. "Vinn-otta" har ofta vad jag kan se redan på intet nägot med men att göra därmed tycks man endast ha velat beteckna att det var skedd på tok för tidigt. Man kan använda uttrycket vinnaktigt i flera sammanhang t.ex. vinnaktigt dytt i - betalt = på tok för dytt. I detta sammanhang för man nog också se uttrycket vinn-otta. Slaktaren förstå man inte gärna i "vinn-otta" man vill ha några lunda "sitt (= gjus) ö se" de var vinnis i gå ö sina i märke.

11. Okänt när.

12-13. Nyudelsmässan firades som de andra mindre helgdagarna, lite förmånlig än en vanlig söndag, så mycket att man talade om "kyngjelmsse-gröd". Gitt var i regel vid mindre högtiden i bondagen jämskivan. Man kan nog säga att förstäderna för den dagens inne-
vård beträffar när barna föderstornas kyrkostyning kom ut borta, under tiden omkring sekelskiftet, de storr i något senare i de mindre församlingarna. I min barndom på 1890-talet nämnde man ännu med något av vördnad Marie-kyrkegångs dag för dagen i kyrkligt hänseende, men "Kyingjelmsse" var det gällde kalendern. Då väntade man då "kyngjelmsse-komnda" = vinter ö snö i fullt väder, vid den tiden hade man också ett märke, då skulle man ha hjälpen av föder ö vedbrand kom om man skulle reda sig tiden fram.

14. Någon gåvor vid Nyudelsmässan kan jag inte höra

något om i det tycks heller inte ha varit så brukligt
med gåvor bland folket här som i andra orter o
bland de högre stånden.

15. Benåskesindag har jag aldrig hört nämnas o
vet jag vad som menas därmed.

16. Tjugorädd (dag) "Kunt bröde julen ut." Då var det
slut med jul o julagillen, spinnroden, som såsom
annat som vordes runt, stätt ställa: julen tog åter
in, vävar sattes upp o i gång. Tjuckningen fortsatte
och kunde ta en duk den en tras o bokstavligen
vifta ut julen genom den öppade dörren o så
sätta i gång med de vanliga systrarna.

Då kunde man också på natten blöda ut en kalas
duka - "bobbe" o smygga in den vid sin grannes
sängavel eller i förbyggen så att den följde samman
på den som kom den nära, eller om det inte gick,
ställa den vid skorstenen o talet. Båda dessa sätt
kände i o vid min värfars hem: Gärdstör på 1840-talet.